

Glavna slika

Iz zbirke etnografskih predmetov, razstavljenih v Narodnem muzeju med leti 1910 in 1920.

Zametek etnografskega muzeja so pomenile "etnografske" oziroma "narodopisne zbirke" Kranjskega deželnege muzeja v Ljubljani, ustanovljenega leta 1821.

Galerija

Etnografski oddelek

Še pred oblikovanjem muzejskih kolekcij zgodovine, statistike, prirodoslovja, tehnologije in fizike so odborniki na?rtovali poseben etnografski oddelek po vzoru graškega Joanneuma, ki naj bi obsegal opise in slike narodnih noš in stavb, ljudske pripovedke, pravljice, ženitovanjske pesmi in napeve. Sodobno romanti?no usmeritev pa je prehitel odmev razsvetljenstva (zanimanje za gospodarsko, za agrikulturno), v obliki predmetov, ki veljajo za najstarejše pridobitve v zbirkah današnjega Slovenskega etnografskega muzeja: modeli voza, pluga in brane iz leta 1833, majhnih modelov "na krainskim navadniga kmetouškiga orodia" iz leta 1835 in modela dvojnega pluga iz leta 1836. Prve noše, "figurinice" z nošami iz Bele krajine, so zabeležene šele leta 1839. Prva najstarejša zbirka, pa je nedvomno kolekcija "etnografskih predmetov" iz Severne Amerike, indijanskih plemen O?ipva in Otava, ki jo je leta 1837 daroval misijonar škof Friderik Baraga. Zanj ga je naprosil predsednik "muzejskega kuratorija" naravoslovec Hohenwart. Njegovo zanimanje za indijanske predmete oz. po njegovem "etnografske predmete divjakov", je bilo nedvomno v duhu evropskih naravoslovnih "kabinetov ?udes", katerih pridih je na za?etku zaznamoval tudi nastajajo?e antropološke, etnološke ali folklorne muzeje.

Sto sedemdeset let

Med zametkom zbirk etnografskega muzeja in današnjim dnem je obdobje sto sedemdesetih let; ?as v katerem so se slovenske zbirke pove?ale na ve? kot 30.000 predmetov in zunajevropske zbirke na "ve? kakor 9.500 predmetov". Med njimi izstopajo: zbirka egip?anskih predmetov iz leta 1843, ki jih je muzeju daroval konzul Laurin, zbirka predmetov vzhodnosudanskega plemena Bari, ki jo je leta 1850 poslal v Ljubljano misijonar Ignacij Knoblehar, Codellijeva zbirka iz Toga, Nigerije in Kameruna iz let 1912-1914, zbirka predmetov, "ki jih je med Pigmejci v Centralni Afriki nabral Paul Schebesta, znani etnolog in raziskovalec Pigmejcev" in so jih inventarizirali leta 1941, kitajska zbirka misijonarja Petra Turka iz let 1912 in 1913, indonezijska zbirka Vere in Aleša Beblerja, podarjena leta 1970 in mehiška zbirka Vere in Ignaca Goloba, ki jo je muzej dobil v dar leta 1978. Po temeljitnem pregledu zbirk se je pokazalo, da vsebujejo najve? predmetov lovskega in drugega orožja, nakita in drugih obla?ilnih dodatkov, obla?il in obuval ter mask in glasbil, ki so zbiralce pritegnili še posebej s svojo nenavadnostjo, druga?nostjo, eksoti?nostjo. Ti predmeti so zgovorne pri?e o nekaterih zunajevropskih kulturah in o posameznih segmentih tamkajšnjega vsakdanjega in prazni?nega življenja. Kriterij na osnovi katerega so bili zbrani, torej nenavadnost in eksoti?nost, pa kaže zlasti odnos zbiralcev do teh kultur.

V istem obdobju so se slovenske zbirke oblikovale malce druga?e. Sprva je šlo za zbiranje "narodnega blaga", "narodovih dragotin", "izdelkov duha in roke, ki so nastali v narodu samem". Po pokrajinskem izvoru so bile zbirke ve?inoma iz nekdanje dežele Kranjske oziroma še ožje, iz Gorenjske in Bele krajine, tematsko pa zlasti tekstilije in ljudska umetnost. Bolj ali manj enaki kriteriji so prevladovali tudi v ?asu leta 1923 ustanovljenega Kraljevega etnografskega muzeja, pri dopolnjevanju zbirateljske dediš?ine nekdanjega

Kranjskega deželnega muzeja Rudolfinum. Zanimivi so bili ?im bolj stari predmeti, ki naj bi skupaj z vsemi posebnostmi in zna?ilnostmi dokazovali "starost malega naroda". Pridobljene muzealije pove?ini niso bile starejše od dveh stoletij. Med pokrajinami sta še vedno prevladovali Gorenjska in Bela krajina in po tematiki tekstil in ljudska umetnost. Glavni kritejij za izbor je bil tipološki, kme?ko pa so pojmovali kot konstanto brez upoštevanja socialnega razlikovanja.

Povojno obdobje

Do vsebinskega premika je prišlo šele v prvih desetletjih po 2. svetovni vojni. Ambicije, da naj bi muzej predstavljal popolno podobo "ljudskega življenja na našem podeželju" in opredelitev etnologije kot vede, ki zbira in preu?uje "raznovrstno gradivo iz slovenskega ljudskega življenja" oziroma kot znanosti "o kulturnih tvorbah slovenskega ljudstva in zakonih njihovega razvoja", so bile vodilo monumentalnega zbirateljskega dela tako imenovanih Orlovih terenskih ekip. Posledica raziskovanja, zbiranja in dokumentiranja kulturnih sestavin v okviru uveljavljene delitve na materialno, socialno in duhovno kulturo je bila naposled tematska in krajevna raznolikost zbirk. V njih so se v ve?jem številu pojavili: orna orodja, drugo poljedelsko orodje, naprave in stroji za ?iš?enje in predelavo pridelkov, orodja za lov in ribolov, vprega, prometna sredstva, pohištvo, gospodinjski predmeti in naprave, orodja doma?ih obrtnikov, izdelki doma?ih obrti... Predmeti so poleg Gorenjske in Bele krijiine izviral iz ljubljanske okolice, Dolenjske, Primorske, Notranjske, Štajerske in Koroške.

V naslednjih desetletjih so postale zbirke še bolj raznolike; tako tematsko in krajevno kot socialno. Na raziskovalno, zbirateljsko in razstavno delo vedno ve?jega števila muzejskih kustosov je imelo še posebej pomemben vpliv uveljavljanje sodobnih teoreti?nih pogledov - odmik od študija razvoja kulturnih sestavin k obravnavi njihovih nosilcev oziroma odnosa do kulturnih sestavin. V središ?e zanimanja je bil v muzeju postavljen "?lovek kot nosilec kulture, vpeljan s konceptom na?in življenja kot razmerjem med ?lovekom in njegovim kulturnim in naravnim okoljem, kakor se kaže v vsakdanjih rutinah". Etnologija je bila opredeljena kot "specializirana disciplina historiografskega zna?aja, ki se posve?a raziskovanju vsakdanjih, obi?ajnih, tipi?nih kulturnih oblik in vsebine vsakdanjega življenja tistih družbenih slojev in skupin, ki dajejo neki etni?ni skupini ali nacionalni enoti njen specifi?en zna?aj". V zbirkah so se kot odsev te opredelitve v manjšem številu pojavili predmeti, ki pri?ajo o vsakdanjiku pripadnikov posameznih poklicnih skupin (na primer gozdnih in žagarskih delavcev) in drugih družbenih slojev (na primer meš?anov). Kljub deklarativni širitvi so glavnina muzejskega tezavra ostajale zbirke iz vsakdanjega in prazni?nega življenja kme?kega prebivalstva.

Danes

Predmeti v teh zbirkah, nekdanji "dokazi ljudske ustvarjalnosti" in "inventar narodnega zaklada", so ve?inoma še vedno enaki. Druga?en pa je današnji pogled nanje. Postali so zlasti ve?pomenski nosilci informacij: materialne pri?e o vsakdanjiku in prazniku kme?kega prebivalstva in zgodbonosci o

Karikatura terenske ekipe Etnografskega muzeja na Kobiljuh, iz leta 1956. Baragove zbirke in Dvornik Romih Baragove zbirke ustvarjalnosti, inventivnosti, znanjih, inodrostih, ideamih lepote, sožitja z naravo...

Image not found or type unknown

[5]

Image not found or type unknown

[6]

Image not found or type unknown

[7]

Utrinek iz stalne postavitve Etnografskega muzeja na Prešernovi. Vitrina z notranjo opremo doma.

Image not found or type unknown

[8]

Links

[1] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005509.jpg>

[2] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005066.jpg>

[3] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005067.jpg>

[4] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005073.jpg>

[5] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005074.jpg>

[6] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0005495.jpg>

[7] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0021556.jpg>

[8] <https://sem4.ljudmila.net/files/article/f0021745.jpg>